

■ **Entrevista** Andrei Guelàssimov Escriptor rus

“Vaig demanar a Déu l'oportunitat de viure del que escrivia”

Text: **Ada Castells** Fotos: **Miquel Anglarill**

Andrei Guelàssimov (Irkutsk, Sibèria, 1965) pateix la trista i honorable condició de ser un autor de culte. Trista, perquè, com a mínim aquí, és ben poc conegut. Honorable, perquè és dels bons i, tard o d'hora, el boca-orella entre lectors funcionarà. Per ara, els de Club Editor hi insisteixen. Li van traduir fa un parell d'anys *La set*, i la novetat acabada de sortir del forn és *Raquel*. També s'han compromès a treure *Any de la mentida* i així ja tindrem a les nostres lletres Guelàssimov gairebé al complet. Tot un luxe.

Una de les moltes qüestions de què tracta *Raquel* és l'autocontrol. ¿És imprescindible per escriure?

És molt important. Molta gent està seduïda per la falta de control i no seran mai escriptors. De vegades estàs cansat de controlar-te i aleshores beus o t'enamores, però és un contrapunt.

Els protagonistes de *Raquel* són un catedràtic que no vol envellir i la seva nora embarassada que roba per sobreviure. Li interessa el contrast.

Sí, m'agrada posar gent molt diferent en un mateix vaixell, així es desenvolupen molt més bé els conflictes. A la seva *Poètica*, Aristòtil diu que en una tragèdia un pot parlar de conflictes entre dos enemics però que sempre serà més bo el conflicte entre dos amics i, si s'acaben matant, molt millor. Intento que el lector acabi simpatitzant amb els dos extrems.

Per què un dels protagonistes és un professor de literatura?

Perquè jo vaig ser-ho, a Sibèria. És el primer cop que escric d'una feina que conec tant. Normalment m'agrada descobrir les coses mentre les vaig escrivint. Quan treballes amb la teva imaginació, pots volar; quan parles de tu, ja no tant.

El personatge diu que, de tots els pobles, el més difícil d'estimar és el propi. Hi està d'acord?

Això és molt rus. No saps mai si ser rus està bé o no. Per una banda, després de la Segona Guerra Mundial, estàvem orgullosos, perquè ningú ens podia conquerir. Podíem dir: “Gràcies, Déu, per ser rus”. Després, amb el comunisme i la tirania, era més fotut. A més, bevem massa i som molt apassionats. Ens encanten les cançons gitanes i som molt irracionals. No som gaire lògics, potser per això Hitler va perdre. Els russos no lluitàvem seguint les regles sinó la inspiració.

Una manera de ser que ha donat una grandíssima literatura.

Dostoievski prové de tot això. És l'essència de la passió, de l'irracionalisme i del cor com a camí. Sobretot després d'una ampolla de vodka, ja no hi ha cervell que valgui.

Però el seu professor és un intel·lectual.

Un intel·lectual fotut. La seva vida està trencada, perquè ha escoltat el seu cor. El cor el porta a un lloc molt valuós que d'altra manera no hauria trobat mai.

¿No és crític amb aquesta manera russa de funcionar?

No. Mira: tots morirem. Per tant, no és

important com vius sinó on seràs quan la mort vingui. Estaràs satisfet? ¿Hauràs fet alguna cosa bona a la vida? T'agradarà? No cal ser lògic ni tenir èxit. Els russos no fem pactes ni grans propòsits. Pots llevar-te al matí dient que aquest és l'últim cigarret, però després et dius: “Oblida-te'n!, perquè igualment et moriràs”. Els qui viuen amb la ment pensen que no es moriran i això és un gran error.

De tota manera el pensament pràctic i racional és el que ha triomfat al món.

Sí, però el vodka fa de barrera i fa torna els russos impermeables a aquestes idees. El vodka ens permet ser nosaltres mateixos! Mira Joseph Brodsky, gran poeta, premi Nobel. Si li preguntaves què és el que més li agradava, et deia que el vodka. Pregunta-ho a Mikhail Baryshnikov, director del Ballet Nacional dels Estats Units, també et diria que el vodka. Es van passar tots dos la dècada dels 70 i 80 parlant de poesia i ballet i bevent vodka.

Però el seu personatge no es deixa anar en qüestions de salut. No vol la mort, encara que sigui inevitable.

És intel·ligent i no vol morir, malgrat que ja sap què li passarà. La seva idea de vellesa és l'única cosa que he imaginat al llibre, perquè no tinc ni idea de com es pot sentir algú que es fa vell, i jo ja tinc 43 anys. Oscar Wilde diu que la tragèdia de l'edat no és que el cos se't faci vell sinó que l'ànima continua jove.

Al seu llibre hi ha un bon consell: l'única manera de mantenir-se jove és repetir els errors del passat.

Això de l'edat és com un riu. Un sempre és diferent i sempre és el mateix. Té records, varia biològicament, però continua sent el mateix. Déu ha inventat els rius perquè ho entenguem. Si penses en tot això de l'edat, creuràs en

“Els russos no som gaire lògics, per això Hitler va perdre”

Andrei Guelàssimov al pati de l'Ateneu Barcelonès, on ens va rebre abans de participar en l'acte central del Dia del Traductor. L'autor té dues novel·les traduïdes al català i l'any vinent en traurà una altra

Déu. Tolstoi ja ho explica: ens passem la vida preguntant i morir significa parar de preguntar, perquè aleshores ja ho entens tot.

La novel·la transcorre a l'etapa Iel-sin i es veu una societat molt empobrida. Sembla que en això no hi ha gaire imaginació sinó molt de realisme.

Sí, jo mateix vaig ser molt pobre. Era professor de literatura a Sibèria i vam estar cinc mesos sense sou. Un dia em vaig plantar a la cuina a pensar. Tenia només dos dòlars i tres fills per mantenir. Feia classes particulars, traduccions i fins i tot pintava cartells per al teatre mentre pensava novel·les. Recordo que un dia vaig pregar: "Déu meu, dóna'm l'oportunitat de viure amb els diners que em doni la meua ploma". I, al cap de dos anys, ja ho tenia. Si saps formular els teus desitjos correctament i concretament, Déu te'ls concedeix. Jo crec que Déu no només existeix sinó que també fa miracles.

I, ¿ara pot viure de les seves novel·les?

Bé, també escric per a revistes i per a pel·lícules...Faig qualsevol cosa que pugui ser lleugera.

També és qüestió de fe, que diuen que mou muntanyes.

Sí, aquesta frase bíblica sempre m'ha fet pensar molt. Miro Montjuïc i penso "Que es mogui", però de seguida noto alguna cosa que em diu que no és possible. Si jo fos prou boig,

"Potser és que ens agraden els escriptors quan són febles"

estic segur que Montjuïc es mouria fins al port, però tots tenim dubtes. En canvi, estava 100% segur que volia viure del meu bolígraf.

Per què tracta tant dels jueus al seu llibre?

Fa uns vint anys vaig impregnar-me de cultura jueva. No em ve de família ni aleshores tenia cap amic jueu, però la lectura d'Isaac Bashevi Singer i veure aquell quadre del Chagall en què una parella de nuvis vola, això era captar l'amor. M'entusiasma. El que m'interessa és aquesta intensitat de tristesa i joia barrejades. Els jueus són com l'electricitat: el pol positiu i el negatiu, funciona.

La literatura permet al seu personatge viure en aquest temps de crisi extrema.

Sí, li permet fer un diagnòstic i li proporciona un estil de vida. També és la manera d'escapar de la realitat, perquè la realitat no té una composició literària.

Escriu poesia?

No, no tinc talent per a això. Això ho fan els déus, jo només sóc un escriptor.

Ho dic perquè al llibre, de tant en tant, hi surt la seva veu i en frases que semblen aforismes.

Això és un error d'apassionat. Se m'es-

capa aquesta veu, perquè el personatge m'és proper. Amb el soldat de *La set*, que era un ignorant, més rude, les veus eren molt diferents, encara que hi ha un moment en què veu la llum que entra per una porta ajustada i reflexiona sobre la humanitat.

Però això no ha de ser necessàriament un error. Quan m'agraden més els escriptors és quan es descontrolen.

Sí, a mi també em passa el mateix. Potser el que ens passa és que ens agraden quan són febles i aquesta és la clau. Aleshores Déu entra i els fa forts. El lector vol ajudar i la connexió és imprescindible. A *La set* deixo les frases a mitges perquè el lector les acabi. Hi ha un espai de silenci que s'ha de notar. No acabo perquè no m'atreveixo a acabar. El lector és qui completa el sentiment. A *Raquel* això no passa.

Però el lector també hi ha de posar la seva part, ja que els personatges apareixen sense anunciar-se. Per què està embarassada la protagonista?

Perquè és l'anunci d'un nou amor que et dóna esperança. Ella és un vaixell que va cap a la vida i ell cap a la mort. Es troben en un punt intermedi sense tenir terra ferma sota els peus. Per això són tan honestos l'un amb l'altre.

Ella roba per sobreviure i no se sent gens culpable.

Sí, perquè no és important robar sinó per què ho fas. Ella és una santa i no una delinqüent. Fa temps una noia em va explicar que quan estava embarassada es va quedar sense feina. Li vaig preguntar què va fer i em va contestar, amb tota naturalitat, que robava. Anava a ballar amb armenis borratxos i els prenia la cartera. Això em va inspirar, encara que l'escena no surt a la novel·la.*

 Si vols llegir l'entrevista sencera, consulta a www.avui.cat